

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

Historiae Ecclesiasticae Pars Secvnda, Qva Continentvr Socratis Scolastici
Constantinopolitani lib. 7. Theodoriti Cyrensis episcopi lib. 5

Christopherson, John

[Köln], 1569

Quòd Concilium Sardicense cum thronum suum Athanasio, Itemq[ue]
Paulo reddidisset, ac Orientalis partem Imperator Constantius eos non
admitteret, Imperator occidentis bellum illi interminatus est, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-12704

SOCRATIS HISTORIAE

riant, filio Dei initium essentiae tribuisse: praesertim cum scriptorum Origenis & aemulus, & admirator extiterit. In quibus illi, qui abstrusum & reconditum librorum Origenis sensum eruere potuerint, passim scriptum inuenient, filium a patre genitum fuisse. Atque ad ista quidem, nostra deflexit oratio, quo Eusebii obtrektoribus responderemus.

Quod Concilium Sardicense cum thronum suum Athanasio, Itemque Paulo reddidisset, ac Orientalis partem Imperator Constantius eos non admitteret, Imperator occidentis bellum illi interminatus est, quod metuens Constantius accersitum per epistolas Athanasium Alexandriam mittebat.

CAPVT XVIII.

Episcope tum qui Sardice, tum qui Philippi urbis Thraciae conuenerant, conciliis separatim conuocatis, rebusque, quae utrisque videbantur constitutis, ad suas ipsorum ciuitates reuerterunt. Ecclesia igitur versus occidentem, ab ecclesia, quae erat in oriente dissensione distracta fuit. Terminus autem, quo illorum erat distincta communio, mons inter Illyrium & Thraciam interiectus, qui Tisucis dicitur, constitutus est: ad quem quidem usque omnes inter ipsos, licet fide dissentientes, discrimine penitus remoto, communicarunt. Vtius verò nulla inter eos fuit communio. Talis quidem perturbatio atque confusio statum ecclesiae id temporis occupauit. Statim verò post Imperator, qui partium ad occidentem vergentium dominabatur, ea quae in concilio Sardicensi acta erant, fratri suo Constantio significat: hortaturque; ut Paulum & Athanasium ad proprias sedes restituendos curet. Vbi autem Constantius fratris postulata de die in diem differebat, ille, imperatorem dico, occidentis, optionem fratri dat, vel Paulum & Athanasium ad suas ipsorum sedes, ecclesiasque restituendi, vel si hoc minus presteret ipsum sibi hostem reddedi, nihilque aliud quam bellum expectandi: litera autem, quas ad fratrem scripsit ita se habet. Sicut hic apud me Athanasius & Paulus: quos auditione accepi pietatis causa persecutionem passos esse. Quod si polliciare

*Susacis
apud Ni-
ceph. dicitur
lib. 9.
cap. 13.*

liciare te illis suas ipsorum sedes redditurū, inq; eos, à quibus sine causa iniuria affecti sunt, animaduersurum, viros ipsos ad te mittam: sin autem recuses ista hoc modo perficere, pro certò velim cognoscas, me eo venturum, & te inuito illis suas ipsorum sedes restitutum. Quæ cum intellexisset orientis Imperator, non mediocrem animo cepit ægritudinem. Accersitis igitur non paucis orientis episcopis, optionem sibi datam illis exponit: rogat, quid faciendum sit. Illi melius esse respondent, vt Athanasio ecclesiæ suæ concederet administrationem, quàm vt bellum intestinum susciperet. Vnde Imperator necessitate adductus, Athanasium ad se accersit. Interea temporis Constās occidentis Imperator, Paulum cum duobus episcopis, cum literis suis, cumq; literis etiam cōciliij, quo tutior esset, honorificè Constantinopolim mittit. Cū Athanasius adhuc extimesceret animoq; ad Constantium, nec ne proficisceretur hæsitaret (metuebat namque falsas calumniatorum eriminationes) Constantius orientis Imperator, illum non semel modò, verum etiam iterum ac tertio ad se acciuit: quemadmodum literæ eius quas ex latino sermone in Græcum conuertimus, satis declarât, ad hunc modum.

Epistola Constantij ad Athanasium.

Constantius, victor, August. Athanasio Episcopo, S.

Dutius te, tanquam turbulentis ac seuis maris fluctibus iactari agitariq; singularis nostra clementia non patitur. Te patrio lare orbatū, spoliatum fortunis per deuia itinera, & periculosa oberrare, pietas, quam nos perpetuo colimus, non finit. Quamuis sensa mentis meæ diu admodum ad te propterea scribere distulerim, quod expectabam, te tua sponte ad nos aduēturum, & rerum aduersarum, quibus afflictabaris, remedium petiturum, tamē cum metus fortasse tuū institutum remoraretur, ob eam causam literas benignissimas ad tuā grauitatem misimus, vt quam primum in nostrum conspectum venire contenderes: quo tum tuum ipsius desiderium expleres, tum nostrā expertus clemētiam, tuis sedibus ac fortunis restituereris. Nam huius rei gratia dominum & fratrem meum Constantem victorē, Augustū, pro te rogavi, vti potestatem tibi faceret ad me accedendi, quo

SOCRATIS HISTORIAE

quo vtriusque nostro subsidio patriam recuperare, hocque
tanquam pignus nostrae in te beneficentiae habere posses.

*Alia Epistola ad ipsum magnum
Athanasium.*

*Constantinus, victor, Augustus, Athanasio
Episcopo, S.*

Quanquam per superiores literas, tibi apertissime signi-
ficauimus, vt animo securo ad nostrum comitatum ac-
cederes, propterea quod in animo erat te ad tuam se-
dem mittere, tamen has literas etiam tuę grauitati dedimus,
vti publico vehiculo conscenso, ad nos absque omni diffi-
dentia ac timore aduentare properes, quo rebus, quarum cu-
piditate duceris, maturę potiri queas.

*Alia Epistola ad eundem magnum
Athanasium.*

*Constantinus, victor, Augustus, Athanasio
Episcopo, S.*

DVM Edessae verfabamur, presentibus tuis presbyte-
ris, visum est vnum presbyterum ad te mittere, vt ad
nostrum comitatum accedere maturares, quo simul ac-
venires in nostrum conspectum, absque mora Alexandriam
recta pergeres. Verum quoniam multum iam temporis præ-
terit, ex quo nostras accepisti literas, ad nos tamen venire
distulisti, propterea te etiam nunc denuo in memoriam re-
digere decreuimus, vt absque cunctatione ad nos accedere,
festines, sicque & patrię restitui, & quod tibi in optatis est,
assequi possis. Et quo plenissime de omnibus rebus certior
fias, Achetam diaconum ad te misimus, à quo poteris disce-
re, & quid nos animo instituerimus, & quod tu, ea quę ex-
petis, ex animi sententia consecuturus sis. Ista epistolas
vbi Athanasius in Aquileia (Sardica enim digressus, ibi cõ-
morabatur) acceperat, Romam cum festinatione contedit:
litteras ostendit Iulio episcopo: Romanam ecclesiam maxi-
ma afficit lætitia. Nam Constantius orientis Imperator pro-
pterea videbatur illorum de fide opinioni assensurus, quod

Atha-

Athanasium ad se accersuerat. Iulius verò Clero & populo Alexandrino hæc de Athanasio per epistolam significavit.

Iulij Episcopi Romani ad Clerum & populum Alexandrinum Epistola.

Iulius Episcopus, presbyteris, diaconis, & populo Alexandriã incolenti, dilectis fratribus, in Domino salutem.

Vobis equidem vehementer gratulor fratres charissimi, quod fructum fidei vestræ iam deinceps oculis cernere possitis. Istud enim in fratre & collega meo Athanasio verè perspici queat: quem cum ob synceram & piam viuendi rationem, tum ob vestras preces Deus vobis restituit. Ex hac re etiam poterit intelligi, quàm puras preces, quanque plenas charitatis semper ad Deum fuderitis. Nam cum promissionum Cœlestium, & amoris erga illas ipsas, quem à fratre meo prædicto didiceratis, vobis in mentem veniret, verè intellexistis, & per fidem illam rectam, quæ in vestris mentibus penitus infederat, exploratè cognitum habuistis, Athanasium, quem in vestris piis animis tanquam præsentem semper continuistis, non in perpetuum à vobis seiunctum iri. Quare mihi ad vos literas perscribenti multis verbis non est opus. Nam quæcunque à me dicuntur, ea vestra fides quasi præoccupauit, & quæ communiter à vobis omnibus optata erant, per Christi gratiam cumulate expleta sunt. Vobis idcirco gratulor (vt secundò idem repetam) quòd animos vestros adeò firmè in fide continuistis, vt ab ea nullo modo deturbari potuissent. Quinetiam fratri meo Athanasio non minus gratulor, quod quamuis multas res asperas perpessus sit, vestræ tamen charitatis & desiderij nihilominus horas ferè singulas recordatus est. Nam quâquam corpore ad tempus videbatur à vobis abstractus, spiritu tamen semper tanquam vna vobiscum ætatem degit. Atque omnes res aduersas, quas expertus est, fratres charissimi, sua laude minimè carere arbitror. Etenim hoc modo cum vestra, tū ipsius fides apud omnes plene perspecta, explorataque est. Nam si tam grauis casus illum nõ afflixisset, quis

SOCRATIS HISTORIAE

quis vnquam credidisset, vel tam stabile iudicium in vestris
 animis infedisse, tanquam charitatis ardorem erga tam egre-
 gium episcopum incensum esse, vel illum tam præclaris vir-
 tutibus præditum, ob quas spei, quæ est nobis in cælis repo-
 sita particeps fiet. Quamobrem cum in præfenti, tum in fu-
 turo seculo, eximium confessionis testimonium omnino
 est consecutus. Nam multas calamitates, variis modis, ter-
 ra marique expertus, omnes Arianæ factionis insidias quasi
 pedibus conculcauit. Ac sæpenumero inuidiæ causa in vi-
 tæ periculum per aduersarios insidiosè coniectus, mortem
 contempfit ille quidem: sed tamen Dei omnipotentis, & do-
 mini nostri Iesu Christi auxilio euasit incolumis: vnde spè
 animo concepit se tum hostium insidias deuitaturum, tum
 vobis ad vestrorum animorum solatium tandem fore resti-
 tutum, quo ex vestra recte factorum conscientia vna vo-
 biscum illustrissima trophæa reportaret: Quibus sanè ad
 extremas vniuersæ terræ oras eximiè nobilitatus est: certissi-
 maque vitæ præclarè actæ indicia omnium oculis subiecit,
 quippe qui non modò fidei suæ professionem & doctri-
 nam cælestem sit liberè tutatus, verùm etiam iudicio certo
 & quasi immortalis vestrum singularem erga ipsum amorem
 perspicuè declarauit. Quocirca maiore splendore, quam
 cum à vobis decessit, illustratus ad vos reuertitur. Quod
 si eximiè & præciosæ materiæ puritatè, vt auri argètiue, ignis
 exquisitè exploret, quid de tam excellenti viro pro digni-
 tate dici poterit, qui post tam ardentia afflictationum incen-
 dia restincta, post tam grauia pericula superata, iam vobis
 restitutus sit, innocensque non à nobis solum, sed ab vni-
 uerso concilio declaratus. Athanasium igitur vestrum epi-
 scopum, Fratres Charissimi, vna cum istis, qui earundè cum
 eo calamitatum participes fuere, cum omni diuino honore
 & lætitiâ excipite. Lætamini votorum facti compotes, qui
 vestrum pastorem vestræ pietatis, esurientem sitientemque
 vestris literis salutaribus, dum aberat, nutriuistis, & quasi po-
 tastis. Nam eo pacto, dum in exteris & peregrinis regio-
 nibus versabatur, ei permagno fuistis solatio: & dum per-
 secutionis procellis iactatus, insidiisque appetitus erat, fi-
 delissimis vestris aduersus illum animis studiisque, eius do-
 lorem magnopere leniuistis. Mihi autem iam cogitanti,
men-

menteq; præcipiente, tum cuiusque vestrum de eius reditu
 lætitiã, tum multitudinis occurfationes pietatis plenissi-
 mas, tum honorificum hominum confluentium, quasi fe-
 stum, tum quis & qualis nam ille dies, quo frater meus ad
 vos reuertetur, futurus sit, maxima sane se offert oblectatio:
 præfertim cum & diffensionès, quæ ante extitere, conquie-
 uerint, & honorificus eius ex animi sententia reditus, om-
 nes incredibili quadam lætitiã affecerit: quæ quidem læti-
 tiã propter suam ipsius magnitudinem ad nos etiam, quibus
 cœlitus donatũ est, vt in huiusmodi viri notitiã veniremus
 permanauit. Rectũ igitur videtur, vt cũ precatione finẽ epi-
 stolæ faciamus. Deus Omnipotès, & eius filius, Dominus &
 seruator noster Iesus Christus perpetuã suam gratiam vobis
 suppeditet, præmiũq; vestræ eximie fidei, quã tã illustri te-
 stimonio aduersus Episcopum vestrũ declarastis, benignus
 largiatur: vt cum vos, tum posteros vestros, tũ hic, tum in fu-
 turo seculo multo præstabiliora præmia maneant, quæ nec
 oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascende- 1. Cor. 2.
 runt, quæ præparauit Deus diligētibus se, per dominum no-
 strum Iesum Christũ, per quem omnipotenti Deo gloria in
 omnem æternitatem, Amen. Vos fratres charissimi, opto va-
 lere plurimũ. His literis fretus Athanasius in orientem pro-
 ficiscitur. Constantius Imperator quanquã illum tum qui-
 dem non inuito animo excepit, tamẽ callide ab Arianis sub-
 monitus, eum fallaciter ludificari aggreditur. Sic illum affa-
 tur: Etsi sedem Episcopatus tui, tum concilij decreto, tũ no-
 stra approbatione recuperasti: tamen quoniam sunt Alexan-
 driæ nõnulli è populo, qui à tua cõmunionẽ disiuncti sunt,
 vnã ecclesiã in ciuitate illos retinere permittas velim. Ad
 quod postulatũ Athanasius acute respondet. O Impera-
 tor, inquit, in tua situm est potestate, vti ea, quæ lubitum fu-
 erit cum imperes, tum exequare, ipse etiã aliud beneficij lo-
 co abs te peto postuloq; quod mihi largiaris velim. Quod
 vbi Imperator alacri & prompto animo se daturum promi-
 serat, adiũgit illico Athanasius: peto, inquit, vt illud ipsum
 abs te impetrem, quod tu à me impetrare voluisti: nimi-
 rum vt in singulis ciuitatibus his, qui à cõmunionẽ A-
 rianorum se ipsi secreuerunt, vna ecclesia tribuatur. Aria-
 ni igitur, vt Athanasii sententiam nõn incommodam esse
 intelle-

SOCRATIS HISTORIAE

intellegerant, tametsi eam rem in aliud tempus differendam dicebant, Imperatori tamen quo minus, ea quæ sibi videbatur, obiret, neuiquam fuere impedimento. Quapropter Imperator Athanasio, Paulo, & Marcello, quinetiam Asclepæ Gazæ episcopo, & Lucio episcopo Adrianopolis proprias ipsorum sedes restituit. Isti duo posteriores etiam à concilio Sardicensi admisi erant: Asclepas quidem, quòd commentarios ostenderat, ex quibus constabat Eusebium Pamphilum cum aliis nonnullis, tū eius causam diligenter cognouisse, tum ei proprium dignitatis gradum reddidisse: Lucius autem, quòd eius accusatores aufugerant. Mandata igitur Imperatoris ad proprias cuiusque illorum ciuitates exiuerunt, quibus erat imperatum, vt illos prompto ac parato animo reciperent. Ancyre igitur, quoniam Basilius erat exturbatus, Marcellusq; in eius locū venerat, non exiguus tumultus concitatus est: qui quidem illis qui aduersariam opinionem tuebantur ansam præbuit ad Marcello obtrectandum. Ciues Gazæ Asclepam libenter exceperunt. Constantinopoli autem Macedonius Paulo ad tempus locum concessit, & in ecclesia quadam ciuitatis separatim conuentus fecit. Pro Athanasio verò imperator ad Episcopos, Clericos, & populum Alexandrinum scripsit literas, vt illum libentibus animis reciperent. Quinetiam per alias literas iussit, vt ea, quæ in iudiciis contra eum acta fuissent, penitus delerentur. Literæ de vtraque re perscriptæ, sunt hæ.

Constantij Epistola pro Athanasio Episcopo.

*Victor, Constantius, Max. August. Episcopis &
presbyteris Ecclesiæ Catholicæ, S.*

AThanasium episcopum cum primis venerandum, gratia & benignitate Christi neuiquam certè destitutum, fuisse constat: sed quanquam ad exiguum temporis, spatium hominum iudicia, quibus in eum iniquè inquisitum erat, subiit, tamen à diuina prouidentia omnium rerum, contemplatrice, iustam debitamq; reportauit sententiam, Deiq;

Deiq; voluntate & nostro iudicio cum patriam, tum eccle-
 siã, cui nutu diuino præfectus fuisset, recuperauit. Cui qui-
 dem à nostra clementia, quæ rationi sunt conuenientia, sup-
 peditari debent, vsq; adeo uti omnia, quæ ante hac contra
 eos, qui cum illo cõmunicarint, decreta decisãq; sint, iã ob-
 liuione penitus obruantur: omnisq; suspicio, quæ in eũ cõ-
 mota sit, deinceps tollatur, & Clericis eius, ut par est, confir-
 metur immunitas, qua iam olim donati fuerint. Quinetiam
 nostro in illum collato beneficio illud adiungendum puta-
 uimus, nimirum, ut omnes, qui in sacrum Cleri numerum
 cõtumq; ascripti sunt, intelligãt securitatem omnibus, qui
 illi adhærescunt, siue episcopi, siue Clerici illi fuerint, esse
 donatam. Atque satis magnum rectæ cuiusque voluntatis
 & instituti indicium fuerit, firma cum isto consensio. A no-
 bis igitur imperatum est, ut qui meliori iudicio & opinio-
 ni addicti, istius communionem amplexãtur, omnes eodem
 modo iam per nostram voluntatem, quo antea per diuinam
 prouidentiam, Dei beneficentia illis delata perfruantur.

Alia Epistola missa ad Alexandrinos.

*Victor Constantius, Max. Augustus, populo Catho-
 licæ Ecclesiæ Alexandrinæ, S.*

QVonia rectam vestri gubernationem, nobis tanquam
 scopum ad intuendum, semper proponimus, explora-
 teq; perspectum habemus, vos Athanasio episcopo vi-
 ro cum propter rectum animi sui iudicium, tum propter spe-
 ctatos & commodos mores eximio, diu iam destitutos fu-
 ille, idcirco eum ad vos denuò mittere decreuimus. Istum
 igitur pro vestro consueto more honorificè excipite, inque
 vestris ad Deum precibus fundendis, eum tanquam adiuto-
 rem adiungite: Concordiam & pacem tum accommoda-
 tam vobis ipsis, tum nobis gratam exceptamq; perpetuo, si-
 cut sacrosancta ecclesiæ instituta postulant, conseruare labo-
 rate. Nam non est consentaneum, ut vlla discordia seditio-
 ne inter vos concitata, prosperum rerum statum, qui nostris
 iam viget temporibus, aliqua ex parte perturbet. Istud ma-
 lum à vobis omnino abesse cupimus, hortamurq; vos, Cha-
 rissimi

SOCRATIS HISTORIAE

rissimi Alexandrini, vt Athanasio in precationibus vestris, quibus diuini numinis opem (vt vestri moris est) imploratis, semper vt antistite, & vti supra diximus, adiutore vtamini, quo illo vestro instituto ex omnium voto & sententia, succedente, gentes, quæ simulachrorum colendorum errore adhuc teneantur irretitæ, ad sacrosanctæ nostræ religionis profersionem propensa admodum animorum voluntate contendant. Quinetiam illud vobis suademus, vt in his, quæ ante commemorauimus, perseueretis & episcopū Dei decreto, & nostra sententia ad vos missum, lubenter excipiat, omniq; animi cogitatione studioq; complectendum existimetis. Nam certum est, hoc & vobis aptum, & nostræ benignitati consentaneum esse. Atque vt illis, quorum animi sunt maleuolentia suffusi, omnis tergiuersationis & contentionis materia sublata sit, iudicibus, qui apud vos sunt, mandauimus, vt omnes, quos seditiosos esse animaduertent, graui supplicio coerceant. Quocirca cum hæc vtraque perspiciatis, & nostram sententiam cum Dei voluntate consentientem, & curam de vobis vestraque concordia susceptam, quinetiam supplicium contra turbulentos homines statutum, vos ea, quæ sacrosanctæ religionis instituto consentanea conuenientiaq; sunt, sedulo obseruantes, hunc, quem diximus Athanasium, cum omni reuerentia & honore complectimini, & preces vna cum illo, tum pro vobisipfis, tum pro totius orbis terrarum concordia, Deo patri omnium moderatori fundere laborate.

Epistola de ijs, quæ contra Athanasium acta erant, penitus delendis.

Victor Constantius August. Nestorio, S.

Est etiam epistola eadem formula præfectis
Augustomnicæ, Thebaidis, &
Lybiæ perscripta.

*Sic legit
Niceph. li
bro 9. ca.
26.*

Siquid ad incommodum iniuriamq; eorum, qui cum Athanasio episcopo cōmunicant, antehac aliquando actū reperiatur, istud iam volumus omnino abrogari tolliq;. Quinetiam volumus, vt clerici eius eādē denuo immunitatem

tatem obtineant, quam prius habuerunt: istudq; mandatum nostrum obseruari volumus: Vt Athanasio episcopo ecclesie suae restituto, omnes clerici qui cum illo communicant, eandem, quam caeteri clerici, habeant immunitatem: eaque perfruentes, Vitam laeri transigant.

Quod Athanasius cum Alexandriam per Hierosolymam proficisceretur, a Maximo in communionem receptus, episcoporum Synodum coegit, quae, ea quae Nicæa decreta erant, confirmauit.

CAP. XIX.

Hisce epistolis confusus episcopus Athanasius, per Syriam iter faciens, in Palaestinam proficiscitur. Ac Hierosolymam aduentans, vbi Episcopo Maximo cum ea, quae in concilio Sardicensi decreta erant, tum quo modo Imperator Constantius illorum episcoporum decisioni consensisset, perspicue significauerat, efficit, vt concilium episcoporum ibi etiam conuocaretur. Nam Maximus, abiecta omni cunctatione, quosdam episcopos e Syria & Palaestina accersit. Conuentu autem coacto, Athanasio & communionem defert, & dignitatem tribuit. Illud etiam concilium Alexandrinis, & omnibus Aegypti & Lybiae episcopis, ea, quae erant de Athanasio decisa & statutaq; perscribit. Qua de causa omnes, qui in Athanasium odium conceperant, vehementer contra Maximum vociferabantur, quod antea Athanasium suo suffragio abdicauerat, denuo autem poenitentia adductus, quasi non recte fecisset, illi iam erat suffragatus, & communionem dignitatemq; simul detulerat. Quae cum Ursacius & Valens, qui antea permagno desiderio erga Arij dogma exarserat, intellexissent, priore suo studio ab se ipsis condemnato, Romam veniunt: poenitentiae libello episcopo Iulio tradito, consubstantiali assentiunt: ac literis ad Athanasium missis, de caetero cum illo se comunicaturos fatentur. Ad hunc modum igitur Ursacius & Valens rebus Athanasii tam prosperè cadentibus deuicti, Consubstantiali, vti dixi, assensu sunt. Athanasius autem per Pelusium recta Alexandria iter capit: & in singulis ciuitatibus, ad quas aduectabat, docuit: hortatusq; est, vt Arianos deuitarent, eosq; amplexarentur,